

Enligt sändlista

Begäran om yttrande över slutbetänkande Frihet från våld, förtryck och utnyttjande - En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter

Er beteckning: A2025/00432 SOU 2025:28

Länsstyrelsen Norrbotten, nedan Länsstyrelsen, välkomnar den reform som utredningen föreslår men motsätter sig utredningens förslag om en samlad strategi mot våld. Länsstyrelsen framhåller att det behövs en separat långsiktig strategi gällande hedersrelaterat våld. Detta går i linje med myndighetens svar på delbetänkandet om ett särskilt delmål där ett eget delmål gällande hedersrelaterat våld förespråkades. Av samma anledning så anser Länsstyrelsen att hedersrelaterat våld bör organiseras särskilt i det samordningscentrum som föreslås.

När det gäller de aktörer som föreslås utgöra den centrala samordningen av arbetet mot våld saknar Länsstyrelsen representation från Barnombudsmannen. Länsstyrelsen menar att det behövs en aktör med särskild kunskap om barn i den centrala samverkan och Barnombudsmannen bedöms vara den bäst lämpade för detta.

Länsstyrelsen har inte några invändningar mot de förslag som rör den egna rollen utan välkomnar utredningens förslag på ändringar i Länsstyrelsens förordning. Länsstyrelsen betonar dock vikten av att Länsstyrelserna även fortsatt behöver ha handlingsutrymme att anpassa insatser utifrån regionala förutsättningar.

Gällande de skrivningar i utredningen om ökad samverkan mellan uppdraget om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och det brottsförebyggande uppdraget delar Länsstyrelsen utredningens bedömning av att en sådan samverkan vore gynnsam för arbetet.

Länsstyrelsens ställningstaganden motiveras nedan.

8. Förslag för effektivare styrning genom stärkt samordning och samverkan

8.1 Regeringen bör inrätta en nationellt samordningscenter vid Jämställdhetsmyndigheten

Länsstyrelsen välkomnar detta förslag, myndigheten har i de senaste årens verksamhetsredovisningar av regeringsuppdraget om att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor efterfrågat en tydligare nationell styrning av arbetet mot hedersrelaterat våld. Under förutsättning att det aviserade sjunde delmålet hanteras i egen organisering i samordningscentret bedöms utredningens förslag svara upp mot detta behov. En stärkt samordning talar för bättre insatser för de utsatta. Länsstyrelsen uppskattar utredningens rekommendation om att arbetet mot människohandel ska omfatta alla ändamål. Då det är så arbetet bedrivs av aktörer i Norrbotten så det är gynnsamt att det finns sådan styrning på nationell nivå. Mot bakgrund av detta välkomnas också förslaget om att NSPM bör ingå i samordningscentret. Att utredningen föreslår att en verksamhet som är avgränsad till området prostitution och människohandel ska ingå i samordningscentret talar också för att även riktad verksamhet gällande hedersrelaterat våld kan ingå där.

Länsstyrelsen vill, trots att det ligger utanför utredningens uppdrag, framhålla att när det gäller överflytten av verksamhet från nationellt center mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) till Jämställdhetsmyndigheten så bör alla delar flyttas över till Jämställdhetsmyndigheten. I synnerhet stödlinjen för yrkesverksamma bör ligga under det nationella samordningscenter som samlar spetskunskap i frågan. Även arbetet med resurscentra bedöms gynnas av att flyttas till Jämställdhetsmyndigheten. För att hålla ihop arbetet fullt ut behöver alla delar samlas under samma organisation.

8.3. Regeringen bör ändra flera centrala myndigheters uppgifter och uppdrag

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att arbetet kan stärkas om de nämnda centrala myndigheternas arbete permanentas och regleras i instruktion, Länsstyrelsen framhåller särskilt vikten av samordning av arbetet. Länsstyrelsen saknar Barnombudsmannen som en av aktörerna i den centrala samverkan, Barnombudsmannens expertkunskap gällande barn är central i arbetet mot våld. Länsstyrelsen anser att Barnombudsmannen bör

läggas till som en av aktörerna i den centrala samverkan. Länsstyrelsen instämmer i att länsstyrelserna ska vara del i det myndighetsgemensamma arbetet. Detta är avgörande för att informations- och erfarenhetsflödet mellan nationell nivå och regional/lokal nivå ska fungera.

8.5 Länsstyrelsens roll förändras

Länsstyrelsen välkomnar utredningens förslag. Att civilsamhället lagts till som en aktör för länsstyrelsen att samverka med ses som särskilt positivt. Länsstyrelsen anser att förslaget om att ta bort uppgiften att stödja och bidra till framttagandet och genomförandet av regionala strategier och handlingsplaner är relevant. Om det finns behov av detta kan det arbetet göras som en del i arbetet med att främja samverkan i länet. Tillägget att Länsstyrelserna ska bidra till strategiskt och kunskapsbaserat arbetssätt är också bra och går i linje med nya socialtjänstlagen. Att redovisning av utveckling i länen ska göras vart fjärde år i stället för varje år välkomnas. Att Länsstyrelsernas roll ska renodlas, att fokus ska ligga på att stödja och bidra till ett strategiskt och kunskapsbaserat arbete i länet, att främja samverkan och bidra till utbildning och kompetensutveckling, inklusive stöd till implementering av nationella myndighets kunskapsstöd, är i stor utsträckning vad Länsstyrelsen redan gör. För att ytterligare stärka och utveckla länsstyrelsernas arbete på regional nivå vore det hjälpsamt om återkoppling från nationell nivå till länsstyrelserna skulle göras på mer detaljerad nivå än vad som görs idag.

9. Styrning genom strategier

9.2.3. Risker vid framttagande och genomförande av strategier

Länsstyrelsen menar att den risk för perspektivträngsel utredningen nämner går att undanröja genom tydlig samordning, så som det nationella samordningscentret bör kunna erbjuda. När det gäller hedersrelaterat våld står det klart att det måste ske en förändring i arbetssätt då arbetet inte utvecklas på det sätt som behövs. Hedersrelaterat våld är en del i den nuvarande nationella strategin och på grund av fortsatta utmaningar och brister i arbetet bedömer Länsstyrelsen att en egen strategi är vad som behövs. De åtgärdsprogram som förts ut har inte heller landat väl då yrkesverksamma i stor utsträckning inte varit medvetna om dess existens. Även det talar för att arbetet mot hedersrelaterat våld

behöver en långsiktig satsning i form av en egen strategi. Att det, som utredningen skriver, blir utmanande för berörda myndigheter är inte ett hållbart skäl då det är de utsattas bästa som bör vara i fokus.

Länsstyrelsen anser att om utredningen bedömer att myndigheter kan hantera en strategi och en handlingsplan så bör de också kunna ta emot två strategier. Länsstyrelsen håller inte med om att två strategier skulle försvåra Jämställdhetsmyndighetens arbete utan menar att Jämställdhetsmyndigheten i bildandet av samordningscentret kan ta höjd för detta och ha en organisering bestående av personer med särskild sakkunskap om hedersrelaterat våld.

10. Överväganden inför förslag till nationell strategi

10.1 Mer effektivt med en samlad strategi

Länsstyrelsen anser, som framgår ovan, att det behövs en särskild strategi gällande hedersrelaterat våld. En egen strategi går också i linje med det särskilda delmål om hedersrelaterat våld som regeringen avser att införa. Utöver detta skriver utredningen att både polis och åklagare påtalat särskilda utmaningar med att utreda hedersrelaterade brott. Detta, samt att polisen har särskild intern expertgrupp avseende hedersrelaterat våld, talar också för behov av en särskild, riktad strategi gällande hedersrelaterat våld.

10.2 En handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen menar att hedersrelaterat våld behöver en egen strategi. Området hedersrelaterat våld är i sig så omfattande att det trots en egen strategi kan behöva förstärkas genom kortsiktigare handlingsplaner för att intensifiera arbetet inom specifika delar av området. Exempelvis bortförda barn skulle kunna hanteras i en handlingsplan för att arbeta riktat med den frågan och komma till rätta med de brister som fortsatt föreligger.

11. Förslag till strategins utgångspunkter och strategiska områden

11.1 Strategins tre utgångspunkter

Länsstyrelsen välkomnar utredningens förslag om tre utgångspunkter i stället för de tidigare politiska målsättningarna. Utgångspunkten om rättighetsbaserade insatser och stärkt brottsofferperspektiv är av särskild vikt när det gäller prostitution och människohandel då utsatta för det våldet inte identifieras som brottsoffer i den utsträckning som är önskvärd, att de inte identifieras som brottsoffer gör att de inte får de insatser de har rätt till vilket är en allvarlig brist.

11.2.1 Våldsförebyggande arbete – stärkta insatser med särskilt fokus på barn och unga

Utredningen skriver att förbygga våld och att motverka hedersnormer behöver vara en del i arbetet för integration och mot segregation. Det är ett smalt sätt att se på frågan där hänsyn inte tas till att hedersvåld även finns hos icke-nyanlända personer. Hedersvåld är inte heller avgränsat till vissa områden. Detta bör förtydligas i den separata strategi avseende hedersrelaterat våld och förtryck som Länsstyrelsen förespråkar. Länsstyrelsen betonar också att norra Sverige inte har utsatta områden enligt den definition som regeringen använder, det gör att Norrbotten eventuellt inte omfattas av närliggande uppdrag avseende segregation. Norrbotten omfattas exempelvis inte längre av regeringsuppdraget om föräldraskapsstöd. När det gäller våldsförebyggande arbete vill Länsstyrelsen framhålla utmaningarna att få tillträde till skolans arena där mycket av det våldsförebyggande arbetet behöver ske. Styrning och uppdrag till skolan och andra aktörer berörda av våldsförebyggande arbete bedöms underlätta arbetet.

14. Förslag om förstärkt uppföljning

Länsstyrelsen har inte några invändningar mot utredningens förslag eller de indikatorer som föreslås, bortsett från att det är få av indikatorerna som rör hedersrelaterat våld. Undantaget är de indikatorer som rör brottsbekämpning men de indikatorer visar endast en begränsad del av omfattningen av hedersrelaterat våld då mörkertalet är stort och många ärenden inte kommer till polisens kännedom. Jämställdhetsmyndighetens förslag om att regeringen bör inrätta ett nationellt uppföljningssystem av ärenden gällande bortförda personer välkomnas. Även förslagen om att Socialstyrelsen tydligt inkluderar målgrupperna hedersrelaterat våld och prostitution och människohandel i uppdraget om att främja

systematisk uppföljning samt Jämställdhetsmyndighetens möjlighet att forma uppföljningen på ett sätt som ger en bättre bild av omfattningen bedömer Länsstyrelsen kan leda till förbättring. De indikatorer som utredningen beskriver är vad som finns tillgängligt idag, det är av vikt att statistiken utvecklas så att den i större utsträckning kan bidra till utvecklingsarbetet både på nationell, regional och lokal nivå. Detta bedöms kunna ingå i Jämställdhetsmyndighetens arbete.

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med utvecklingsledare i arbetet mot mäns våld mot kvinnor Sara Avander som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Annika Nordstrand, enhetschef enheten för social hållbarhet, Linda Moestam, särskilt sakkunnig jämställdhet, Mats Burman och Helena Lindehag, utvecklingsledare inom det brottsförebyggande uppdraget, samt Annika Hellgren, utvecklingsledare inom uppdraget att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.